№ 44 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на 1/2 году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністраціі і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам

№ 44 (240). Год III. Вільня, 1 чэрвеня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

31 мая.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: Артылерыйскіе бітвы розвай сілы. Дробные пяхотные бітвы.

Фронт нямецкага Насьледніка: Мы шыбка пайшлі сьледам за адступаўшымі с фронту Айет на палудзень ад Уаз ворагамі і дайшлі да лініі Брэтіні — С. Поль — Тролі — Люар. На поўдні ад Эн мы ў неспыняючыхся бітвах адкінулі ворагаў за Б'ексі — Шавіні. На поўдні ад Суассона французы с пяхотай і артылерыей вялі вострые контратакі, але былі зусім разьбіты. Мы перайшлі за дарогу Суассон-Артэнь. Ня гледзячы на вельмі сільны адпор, падведзеные ў кірунку Фэр-ан-Тарнуа і на палудзенны ўсход за Марнай францускіе дывізіі нідзе не малі аказаць сур'ёзнага адпору нашым корпусам. Пры Арсі і Гран-Розуа разарваны варожые пазыціі. На поўдні ад Фэр-ан-Тарнуа мы дайдлі да Марны. Вяршыны пры Шан-Вуасі, С. Жэм і Роміні — ў нашых руках. На заходзі ад Рэймсу ўзяты Жэрміні, Гэ, Тіле.

Чысло палонных і дабыча безупынна ўзрастаюць. Узято больш за 45 тысяч палонных, шмат больш за 400 гармат і тысячы кулемётаў.

БЭРЛІН. Начальнік 50-ай англіцкай дывізіі, гeнэрал Рээс, узят у начы с панядзелку на аўторак у палон.

Аб пасьпешнасьці, з якой былі кінуты ў бітву францускіе дывізіі, можна судзіць паводлуг таго, што адна з іх два дні аставалася без яды. Увесь 11-ты францускі корпус папаў у палон.

Шмат дзе французы аказвалі вельмі цьвёрды адпор. На вяршыне Барбаросса адзін францускі маёр сам адзін бараніўся далей, кідаючы ручные гранаты. Толькі с трудом удалося ўзяць у палон адважнага афіцэра.

БЭРЛІН. Дабыча палоннымі, артылерыей і ваеннымі метэрыаламі на атакованым фронці безупынна узрастае. Узяты некалькі нагружэных поездаў. Жыхары ў панічным страху ўцекаюць у глыб краю. Нячысьленые астаўшыеся жыхары страшэнне абурэны на англічан і вінавацяць іх у неўдачы.

Астаткі Форт-Мальмэзон пануюць над усей ваколіцай. Склоны гары гэткіе абрывістые, што можна думаць, бытцым некалькі душ маглі-бы каменьмі скінуць штурмуючых ворагаў.

БЭРЛІН 30.V. **Урадова.** С прычыны апошняе пабеды нямецкіх войск пад камандай нямецкага насьледніка імператар даў свайму сыну вялікі крыж са зьвяздою ордэру Гогенцольлернаў.

ШТОКГОЛЬМ. 30.V. Швэдзкае тэлеграфнае агенцтва ўрадова апавешчае:

Наш пасол у Лёндоне наказывае тэлеграмай, што Швэція і саюзьвікі падпісалі сягоньня ўмову аб аддачы саюзьнікам швэдзкіх караблёў.

ВЕНА. Прэзыдзіум украінскага клюбу, зложэны с Петрусэвіча і Левіцкага, апавешчае заяву аб дадзенай яму аўдыэнціі Кюльманам. 24 мая прэзыдзіум быў у статс-сэкрэтара, каб выcказаць яму неспакойства ўкраінскага насяленьня с прычыны чутак, бытцым берасьцейская ўмова, якой зацікаўлены і аўстрыяцкіе ўкраінцы, будзе нарушэна. Статс-сэкрэтар Кюльман, сказаў што Нямеччына будзе і далей цьвёрда стаяць на грунці берасьцейскае ўмовы. Страх, бытцым дзержаўная нежалежнасць Украіны апынулася ў небаспечнасьці, абсолютна ні на чым не аснован.

РОТТЭРДАМ. «Manchester Gwardian» пішэ:

Цыфры затопленых караблёў не даюць цяпер яснага выражэньня размераў падводнае вайны. Брытанскіе верфі запоўнены караблямі, каторые, праўда, не затанулі, але вельмі папсованы варожымі падводнымі лодкамі. У кожным порце Брыстольскага каналу пануе незвычайна жывая работа. Чысло загадаў аб папраўцы караблёў — вялізарнае, і ўсе яны ня могуць быць споўнены. Усе верфі маюць доўгі спіс гэткіх заказаў, выпаўненьне каторых займець найбліжэйшые месяцы. Ясна, што гэные папраўкі могуць быць зроблены толькі са шкодай для новай будоўлі. За першые чатыры месяцы сёлетняга году у Англіі пабудавалі 431.800 тонн. Калі шыбкасць работ астанецца нязьменнай, дык за 1918 год замест спадзеваных 2-3 мільёнаў тонн будзе збудовано толькі 1,3 м. т., — значыць, гэтулькі, сколькі нямецкіе падводные лодкі топяць сярэднім лікам за 2 месяцы.

БУКАРЭШТ. Румынская рада міністраў прыняла рад новых законаў аб Бэссарабіі. Гэтак, уласьцям дзеля барацьбы з заразай і дзеля дагляду хворых даецца права назначаць дактароў і лекарскі пэрсонал на службу пад прынукай. Прымусовая служба дапускаецца і ў сельскай гаспадарцы. Управа ральлі знаходзіцца пад кантролем гасударства.

КІЕУ. Назначэны за ўкраінскага пасла ў Бэрліне барон Штэйнгэль пасьля свайго назначэньня выступіў с кадэцкай партыі

БЭРЛІН. 30.V. **Урадова.** Нашы падводные лодкі ізноў затапілі ў паўночных водах 9.500 тонн.

Незалежная Беларусь.

Чарговы сход Рады.

Чарговы сход Беларускай Рады адбыўся 14-го мая. На павестцы дня стаяло: адстаўка сэкрэтарыята першага складу, выбары новага паводлуг габінэцкай сыстэмы і выбары прэзыдыума Рады. Адстаўка сэкрэтарыята прынята, злажэньне новага — даручэно п. Р. Скірмунту, прэдстаўніку цэнтру Рады.

Патаёмнай падачай галасоў прэзыдыум Рады выбраны ў гэтакім складзі: старшыня Я. Лёсік (кандыдат соцыал. злучан.), таварышамі старшыні—А. Смоліч (канд. соцыал. злучан.), і А. Уласаў (кандыд. цэнтру): пісары—Н. Крэчэўскі (кандыд. злучан. соцыал.) і С. Ленкоўскі (кандыд. цэнтру).

Заступаючы мейсцэ старшычі Рады, Я. Лёсік у сваей кароткай прамові, паміж іншым, сказаў:

«Прынімаючы на сябе ў гэты няпэўны і трагічны час для нашай Бацькаўшчыны абявязкі старшыні такой дзержаўнай установы, як Рада Б. Н. Рэспублікі, я мушу зазначыць, што нашаю мэтай і сьвятым нашым заданьнем павінен быць дабрабыт нашага народу, — той дабрабыт, каторы, само сабою, разумеючы эканамічны росквіт, ня можэ зьдзейсьніцца без культурна-нацыанальнага разьвіцьця і яго незалежнасьці, а культурна-нацыальная незалежнасць і яе поўнае разьвіцьце, у сваю чаргу, ня можэ зьдзейсьніцца без дзержаўнай незалежнасьці Беларусі. Такім парадкам, культурна-нацыанальная і дзержаўная незалежнасць Беларусі—вось наша мэта, нашае сьвятое заданьне і той глаўны грунт нашай чыннасьці, с каторага мы ніколі не саступім. Дазвольце-ж, панове радные, пажадаць мне, каб Беларуская Рада стала тою дзержаўнай, рэальнай сілай, якая належыцца ёй, як прэдстаўніцы вялікага і слаўнага ў мінуўшчыні, многапакутнага і занепалага ў сучаснасьці, дзесяцімільённага беларускага народу».

Роспуск польскіх войск.

ВАРШАВА (В.Т.Б.). 29.V. — 21 мая ў Менску прэдстаўнікамі нямецкай глаўнай каманды і паўнамочнікам 1 польскага корпуса, начальнікам яго Довбор-Мусьніцкім, зроблена новая ўмова, бо ўмова з месяца лютага, зробленая ў Бабруйску, не адпаведала больш новым акалічнасьцям. Палажэньне 1 польскага корпуса гэтак сама гэтулькі зьмянілося што канечна патрэбным сталося выясьніць яго цяперашняе палажэньне, — гэтак сама як гэта было с польскім войскам на Украіне.

Першы польскі корпус распускаецца. Афіцэры і салдаты варочаюцца дамоў, як вольные грамадзяне. Роспуск пачнецца чым хутчэй, —і на тэй часьці фронту, дзе стаяў корпус, вернецца спакой і мірные зносіны.

Украінскае консульства.

Украінскі міністэр заграпічных спраў устанавіў у Менску украінскае консульства, кіраўніцтва каторым даручэно члену акружнага суда, А. Квасьніцкаму.

Вільня, 1 чэрвеня 1918.

Пасьля цішы—новая бура на Заходзі.

Тэлеграмы з апошніх дзён наказываюць аб пачатку новага нямецкага наступленьня на Эн.

Наступленьня гэтага ждалі ўсе: і цэнтральные дзэржавы, і іх ворагі. У апошняй прамове сваей Льлёйд Джордж прыдаваў яму асаблівую вагу: ён зьвязываў з ім развязку ўсяе вайны.

Нельга напэўна сказаць, што гэта—апошні акт крывавай трагедзіі чэлавечэства. У часе апошняга наступленьня шмат хто спадзеваўся, што гэта ўжо канец вайны. Аднак, наступленьне хутка прыпынілося. І нет ведама, ці цяперашняе наступленьне запраўды прынясе разьвязку вайны, ці яно становіць толькі новы ўдар у ліку тых udараў, якімі Нямеччына хочэ разьбіць варожые сілы.

Так, ці сяк, а ўсё-ж такі аканчацельная разьвязка вайны набліжаецца шыбкімі крокамі. Угледаючыся на тое, што робіцца ў Францыі, падлічыўшы страшэнные вынішчэньне францускае нацыі, каторая і так задзэржалася ў сваім разьвіцьці і не павялічывалася ў сваім чысьле, можэм сьмела сказаць, што ўдача цяперашняга нямецкага наступленьня суліць у Францыі немінучую катастрофу.

Прыклад гэтага ўжо дала нам Расея, старая саюзьніца Францыі. А далейшы ход здарэньняў у Расеі дрэнна прарочыць і французам.

З вестак, якіе даходзяць да нас з Расеі, і з аповесьцей прыежджых адтуль ясна відаць, што большэвіцкіе парадкі даўно ўжо дадзелі ўсяму народу ў Расеі. Фабрыкі тамака не працуюць, земля перэважна не абсеяна, дый наагул ніякага ладу нема,—і народ змучэны вайной і рэволюціей, думае адно аб тым, каб з'явілася нейкая новая сільная ўласць, каторая вярнула-бы супакой і лад. А на гэтым грунці паднімае ізноў галаву контррэволюція: голасна гавораць *аб павароці монархіі.*

Калі барацьба на Заходзі давядзе да разгрому Францыі, дык фран-

цуская рэспубліка лёгка можэ апынуцца ў такім-жэ палажэньні, у якім апынулася расейская...

Што рабіць?

Да ўсіх трагедзій Беларускага народу прылучылася цяпер новая. Гэта—разьдзел Беларусі на дзьве часьці лініей Берасцейскае умовы.

Праўда, німа такой пастановы, каторая не магла-бы быць зьмененай. І Рада Беларускай Народнай Рэспублікі на гістарычным заседаньні 25 марца, апавешчаючы незалежнасць Беларусі, пастанавіла зьвярнуцца да дзержаў, падпісаўшых мірную ўмову ў Бярэсьці, с прэдлажэньнем перэглядзець тую часць умовы, якая датычэ Беларусі.

Цяпер увесь Беларускі народ с трывогай і надзеяй жджэ весткі аб тым, як будзе разьвязано пытаньне аб перэглядзе Берасцейскай умовы. Што прынясець нам будучына: ці злучыць яна ў вадну сям'ю ўсе дзесяць мільёнаў на іх роднай зямлі, — ці раздзел зроблены вайной, будзе трываць і на далей?..

Дні мінаюць за днямі, месяцы — за месяцамі, а разбязкі ўсё яшчэ німа, і нет ведама, калі яна прыйдзе. Няпэўнасць заўтрашняга дня — гэта найгоршы вораг уселякага жывога дзела. І тое палажэньне, ў якім апынуліся беларусы ў межах старой акупацііі, шмат у каго адбірае ахвоту да працы, забівае энэргію і веру ў карысць якой-колечы палітычнае работы. Гэтак сядзём мы, апусьціўшы рукі, і ўсё спадзяёмся, што ратунак нам прынясуць менчукі.

Ці правільно гэткае становішчэ? Ці запраўды для нас ужо німа ніякага грунту дзеля палітычнае работы?

Не, Работа ёсць і для нас, і работа гэтая вось у чым.

Беларусам прыходзіцца тут, у межах окупаціі, напружаць усе свае сілы ў барацьбе с тымі, хто здаўна цікуе на згубу беларускага народу. Нам прыходзіцца бароцца з двайным гвалтам над намі палякоў — гвалтам матэрыяльным, экономічным, і гвалтам духовым на грунце культурна-нацыянальным і рэлігійным. Дзеля нацыянальнае самаабароны мы павінны організаваць свае сілы на кожным грунці, а тым болей на грунці лаџжэньня тымчасовага ўпраўленьня нашым краем.

Другая задача, дзеля каторай мы павінны цяпер працаваць з усіх сіл сваіх, гэта абарона нашай заходняй граніцы ад палякоў, абарона ад польскіх апэтытаў нашае Беласточчыны, Бельшчыны, Горадненшчыны. Аб гэтым мы ўжо даволі пісалі, і цяпер німа патрэбы шмат тут гаварыць.

Урэшці, ёсць і трэйцяя задача. Там, за лініей Берасцейскага міра, ужо пачалася творчая гасударственая работа беларускага народу, будаваньне незалежнасьці Беларусі. Тут, з гэтага боку гэнае лініі, дагэтуль усё спало, бо варункі нашага жыцьця не давалі магчымасьці пачаць будаваньне сваей дзержаўнасьці. І калі цяпер адкрываецца перад намі магчымасць такой працы, хоць і на грунці незалежнасьці так-званай „малой Літвы", дык мы не павінны сядзець, злажыўшы рукі: памятаючы, што беларусы ў межах старой нямецкай окупаціі — гэта *народ тэрыторыяльны*, што яны занімаюць тут свой асобны абшар (усю Горадненшчыну і безмала ўсю Віленшчыну), мы павінны на сваей палавіне „малой Літвы" будаваць пачатак свае ўласнае гасударственнасьці, каб у прыпадку шчасьлівай разьвязкі пытаньня аб перэглядзе Берасьцейскае умовы і злучэньня ў тэй ці іншай форме ўсіх беларускіх зямель мы на гэты бок фронту былі так сама прыгатаваны да самабытнага, незалежнага гасударственага жыцьця, як нашы браты-беларусы з-за фронту і нашы суседзі у старой окупаціі, літвіны.

Работа для нас ёэць, ды яе — немала. Мы павінны толькі не губляць агульна-беларускай пуцяводнай зоркі: незалежнасьці ўсіх Беларускіх зямель, — і раней ці пазьней яна давядзе нас, куды трэба.

Грэх, вялікі грэх марнаваць час у бязчыннасьці.

Х. Х.

Уражэньні с падарожы

(пехатой па краю).

Закінуўшы клунак з ботамі на плечы, у белай „мужыцкай" кашулі і такіх жэ палатняных портках, іду ўпярод. Вострая Брама ўжо асталася далёка за мной, ужо перада мною разьвярнуўся шырокай дарогай Лідзкі гасьцінец, у мой твар ужо дунуў вецер с шырокага поля, над галавой у вышы пяюць песьні свае невідочные жаваранкі...

Наперакор звычаю пачынаць падарожу раніцай, я выходжу з места пад вечар. Ужо мала асталося да захаду сонца, можэ 2—3 гадзіны. Заўтра Зялёные Сьвяты. На гасьцінцу рух незвычайны. Ідуць і едуць у Вільню акалічные селяне. Бабы нясуць на плячох нейкіе клуначкі. У многіх руках пабачыш зялёные галіны бярозы ці інш. Захад сонца будзе пекны, ясны. Неба без хмар. У паветры чуваць перад - сьвяточнае настраеньне. Усё, як калісь, як даўней. На момэнт забываеш, што йшчэ вайна, што нейдзе грымяць стрэлы, што „іншые часы..."

На гасьцінцы ціш. Сонцэ ўжо прыбліжаецца да небасхілу. Старые бярозы наабапал дарогі ціха плачуць сваімі абвісшымі галінамі. Мяккі, нагрэты сонцэм праз увесь дзень пясок прыемна ласкочэць босые ногі.

З боку Вільні чуваць трэск матора: гэта па сіняй вышы неба роўна плыве „Taube". За ім, бытцым у дагонку, выляцеў другі; хутка паказаўся і трэйці. Праляцелі, чэзнуць. Толькі ў цішы вечара чуваць яшчэ трэск матораў „спацыруючых" аэропляна ў.

Хітрая лятучая машына зварочывае думкі да цяперачыны... Думкі плывуць тые-ж самые, як што дзень, аднальковые ажно да нуднасьці, невясёлые, ах, невясёлые!..

Летась так сама здаралося мне не раз хадзіць пехатой па ваколіцах Вільні, ды толькі ў іншым, чымсі цяпер, касьцюме: тады я быў апрануты „па мястоваму", ў ботах, у мяккім на галаве капялюшы. І кожын раз, як мне прыходзілося звертацца па беларуску да селян, ці пытаючыся аб дарогу, ці з іншым пытаньнем, рэдка я пачуў адказ у гэтай жэ самай беларускай мове. Цікаўна! Каму можэ здаецца, што мяне не разумелі. Барані Бог! Я добра чуў, як перад тым людзі гаварылі між сабой па беларуску. А мне дык адказывалі па польску або па расейску. Я разумею псыхалёгію тых і другіх. У адных—так мала пачуцьця нацыянальнай гордасьці, што ім мая беларуская гутарка здавалася не сур'ёзнай, на жарт, бытцым кпінкамі з іх „простай" мовы, і, хочучы паказаць, што яны сьцямілі тон маей над імі „вышэйшасьці", адказывалі мне па польску, думаючы ў душы: „вось мы не такіе дурные, як тэбе здаецца; мы патрапім і па польску..." Іншые, менеймхітра разважаючы, думалі так: „гэта ён, мусіць, кажэ па расейску, ды мы кепска пачулі; бо скуль-жэ гэты мястовы ўмеў-бы „па мужыцку?"—і адказывалі мне па расейску. Здаралося мне пачынаць с тымі і іншымі даўжэйшую гутарку. Я хацеў выясьніць недаразуменьне. Я прасіў, каб гаварылі са мной так, як гавораць паміж сабой, — па беларуску. „Ня хцэся янзыка ламаць"—адказывалі мне, не прызнаваючыся да сваей мовы...

Беларусь! даруй ім, бо яны ня ведаюць, што гавораць!..

Цяпер мая кашуля с шэрага палатна і босые ногі палегчаюць мне зносіны с селянамі. На трэйцяй, чацьвёртай вярсьце ад Вільні я магу ужо разгаварыцца па беларуску, мне ўжо кажуць не „пан", а „вы", бо прыймаюць за чэлавека свайго стану...

Іду далей. У далі відаць чырвоны мураваны касьцёл у мястэчку Т. Іду туды, каб пабываць у недаўна адчыніўшайся беларускай школе. Мястэчка з вялікшых. Некалькі вуліц. Кожная мае свой назоў. Пытаюся аб школу. Мястэчковые людзі кажуць мне, што аб беларускай школе нічога ня ведаюць. Пытаюся далей: „гдзе беларуская школа?" Адказываюць: „Ды ў нас німа ніякай школы, можэ с часам будзе якая: ці руская, ці іншая, —пакуль што німа..."

Па вачох чытаю, што маняць. Не магу сьцяміць, што гэта значыць. Падазрэньне, каторае праляцело праз маю галаву, як маланка, я проч адкінуў...

Школу я знайшоў. Праўда, не ў самым мястэчку, а 2 вярсты за мястэчкам. Седзючы ў аднэй селянскай хаце ў падмястэчковай вёсцы, я расказываў аб труднасьці знайсьці школу і пытаўся, як гэта растлумачыць.

Мне тут многа расказалі *цікаўных* спраў... Верыць ня хочэцца, а мусіш верыць...

Цяпер мне прыпомнілася гутарка, якую я меў недаўна з адным з віленскіх палякоў (яшчэ не зусім добра абзнаёмленым с тутэйшымі стасункамі). Я яму казаў аб проці-беларускай агітацііі па вёсках і мястэчках, каторую вядуць асобы, маючые, дзякуючы свайму становішчу або матэр'яльнай пазыцыі, ўплыў на суседніх селян. Я асабліва націск клаў на перашкоды, робленые баларусам у іх школьнай, асьветовай працы. Я пазываўся на прыклад мястэчка М., гдзе, дзякуючы нягоднай агітацыі гэткіх людзей, прымушэна была закрыцца беларуская школа. Мне на гэта адказаў гутарыўшый са мной паляк: — Ну, вось!.. Знайшоўся недзе якійсь адзін дурэнь —і з гэтага рабіць агульнае правіла!.. —

Трэба ж здарэньня, што на другі дзень маей падарожы мне якраз прышлося спаткацца з рабо-

Мой родны край!..

Мой родны Край! Старонка сумная! —
За што Цябе любіць?—калі б спытаўся хто,—
што адказаць,—ня ведаў сам бы я,—
скуль гэтая любоў? дзеля чаго? за што?..
— — — — — — — — — — —
Каменьне вострае крывава раніць ногі,
дрыжыць ў паветры плач старых бяроз... —
Хаця мне жудасна, ня зыйду я з дарогі,
ня кіну край, гдзе я радзіўся, рос... —
— — — — — — — — — — —
Старонка родная! на што Цябе любіці
і на ахвяру ўсё жыцьцё Табе даваць?
Ці ж не лягчей пад іншым небам жыці,
забыць Цябе, пакінуць, родна Маць?..
— — — — — — — — — — —
Там гдзесь сады цьвітуць без мала праз
год цэлы,
там неба сіняе, німашака там хмар,
людзкіе тамака здароўем дышуць целы
і абыймае дух мастацтва дзіўны, чар...

Там Вінчі, Рафаэль, Анжэльлё, Тыцыан,
глядзяць памятнікі там горда ў неба вып;—
у нас — забыты ў полі гдзесь курган
ды ля дарогі дрэмле стары падгніўшы
крыж...—
— — — — — — — — — — —
Твой, Беларусь, пачаўся *Renaissance* цяпер!
Хто ведае, што творыць Твой народ?!..
Хоць красак тут не шмат, хоць край, як
доля, шэр,—
зварухнуўшыся раз, дух пойдзе ўсё ўпярод...

І хоць з-за аблакоў пахмурна сьвеціць сонцэ,
і шчасьця-радасьці ня знойдзеш тут нідзе,—
загляне Доля йшчэ і ў нашаеваконцэ,
і Кветка-Папараць яшчэ нам зацьвіце!..

Я. Монвід.

Францішк Олехновіч.

На Антокалі.

п'еса ў 3 актах са сьпевамі і танцамі.

(Гл. „Гоман" № 43).

АНУФРЫ (да Юзюка).

Ну што ж, пан Язэп, якжэ ж там мае падноскі?

ЮЗЮК.

А ўжо робяцца.

АНУФРЫ.

Толькі, каб было моцна.

ЮЗЮК.

Як жалеза.

АНУФРЫ.

Хай будзе, як скура, і то добра, каб толькі не папера. Вось гэтые (паказывае нагу) ў адзін тыдзень рэзсыпаліся. Гэта добра для тых, што па салёнах ходзяць, — а для мяне трэба, каб моцна.

ЮЗЮК.

Панок ходзіць неасьцярожна.

АНУФРЫ.

Што ж гэта я па гарачых вуглёх хаджу, а не па зямлі, каб меў быць асьцярожны!.. А на абсацы трэба набіваць многа цьвякоў, каб было мацней.

ЮЗЮК.

Цяпер зраблю так, што панок не зносіць ботаў да самай сьмерці.

АНУФРЫ.

Пэўне спадзеваецеся хутка маей сьмерці, калі так кажэце! (Да Міхаліны): Мы ўжо парахуемся с панечкай... там ад пані мне крыху належыцца за мяса.

МІХАЛІНА.

А добра, добра! Перэпрашаю, што так доўга не аддавала, але сягоньня разлічымся напэўна, як толькі „мой" вернецца з места. Пайшоў аддаць работу.

АНУФРЫ.

Добра, добра! я так толькі прыпомніў. Трэба жыць, як браты, а рахавацца як жыды, як той казаў.

тай другога такога... (ужываю не сваё слова!) „дурня...“

А мо' іх на Беларусі ёсьць яшчэ болей? Кажуць, што іх ня сеюць, яны самі родзяцца.

Сідзючы ў вёсцы III., гдзе мяне пазнаёмілі с палажэньнем памянутай справы, я адпачываў душой. Як люба пасьля спатканьняў з людзьмі, абаламучэнымі шкоднымі агітатарамі, пасядзець паміж селян—сьвядомых беларусаў, адчуе лёгка той, для каго родная справа вышэй усяго. Я чуў, як людзі папраўлялі адзін аднаго, калі хто ў гутарцы праз памылку ўставіў польскае або расейскае слова; я бачыў любоў роднай песьні, роднай мовы; я бачыў гордае пачуцьцё прыналежнасьці да Беларускага народу...

Паміж такіх людзей душа набіраецца сілы, думкі—сьмеласьці.

Для характэрыстыкі мейсцовых адносін гожа будзе сказаць аб спосабах вядзеньня проці-беларускай агітацыі ворагамі беларушчыны, аб чым мне апавядалі селяне ў вёсцы III.

— *Яны* вас хочуць *зрабіць* беларусамі, а пасьля перавясьці і на *„рускую“* веру...

— Ну, калі-ж ахрысьціцеся *беларусамі?*..

Вось гэткіе сказы з іронічные пытаньні чуваць часта з вусн гэтых ворагаў справы беларускай. І гэта гавораць людзі, становішча каторых кажэ залічаць іх да *інтэлігэнцыі*. Цікаўна, ці яны самі вераць у тое, што гавораць, ці гэта толькі... агітатарскіе спосабы?

Ня хочацца верыць, каб яны былі гэтулькі неразумнымі; тады гэта блага сьведчыць аб іх моральнай вартасьці. Калі-ж яны вераць у тое, што гавораць, то кепска сьведчаць аб сваей інтэлігэнцыі.

Ф. О.

У Вільні і ваколіцах.

× **Беларуская Рада**. 26 і 27 мая ў Вільні адбываліся пленарные заседаньні Беларускай Рады. З'ехаліся ўсе члены Рады с правінцыі. Раагледаліся вельмі важные справы беларускага жыцьця і прыняты адпаведные рэзалюцыі.

У нарадах прынімалі учасьце дэлегаты Горадненскага Губэрскага Цэнтральнага Камітэту злучэных грамадзкіх арганізацый у Пэцярбурзі: старшыня Бахановіч і сэкрэтар Мінько. Камітэт гэты мае свае паўнамоччы ад 451.000 арганізаваных уцекачоў з Горадненшчыны. Дэлегаты, апіраючыся на рэзалюцыях з'езду уцекачоў, выказалі сваю згоднасьць с палітычным становішчэм Рады.

Радзе даручэн горадненскай дэлегацией палітычны мандат ад імі 451.000 арганізованых уцекачоў. Са свайго боку Рада прасіла Горадненскі Камітэт занімацца варочаньнем да хаты разам з горадненскімі также і беларускіх уцекачоў з Віленшчыны, Меншчыны і Ковеншчыны.

× **„Вільня, як места мастацтва“**. «Петроградское Эхо» пішэ пад загалоўкам: «Вільня, як места мастацтва»:

«Пазнаёміўшыся с кнігай проф. Вэбэра „Вільня, як места мастацтва“, мы, на жаль, павінны адзначыць, што за многа дзесяткоў гадоў мы ня зробілі таго, што немцы зробілі ў два гады».

× **Паварот праваслаўнага архіепіскапа**. У тым нумэры мы перэдрукавалі заметку „Lietuvos Aidas“ аб павароці „віленскага архіепіскапа Ціхана“. Вестка гэта не зусім правільная. Справа ў тым, што архіепіскап Ціхан выбран за расейскага патрыарха і жыве ў Маскве. скуль і ня думаў варочацца ў Вільню на старое месца. Відаць, гутарка йдзе аб павароці ковенскага архіепіскапа Елеўферыя, ці мо' нованазначэнага на становішчэ віленскага архіепіскапа.

× **Угодкі**. 31 мая, два гады таму назад, адбылася найвялікшая за ўсе часы бітва на моры, вядомая пад імем «бітвы ў Скагерраку».

× **Госьці з Нямеччыны**. 27-га мая праездам с Коўны тут задзержаліся дзеля агляду места прускі міністэр унутрэных спраў Друс, міністэр фінансаў Гэркт і памочнік статс-сэкрэтара Буш. Яны агледалі места разам з начальнікам упраўленьня Об Ост, ф. Фалькэнгаўзэнам. Між іншым, яны былі і на выстаўцы віленскіх дамоў працы. У 11 гадз. вечара яны паехалі далей.

× **Выезд на Украіну**. Stadthauptman апавяшчае, што эміграцыя на Украіну цяпер так сама пазволена. Асобы, якіе хацелі-бы туды выехаць, павінны заяўляцца ў нямецкім паліцэйскім упраўленьні, пакой 114, ад 9 да 10 гадз.

× **Тэрмін вэксэлеў і чэкаў** у нашым краю перанесен с 30 чэрвеня на 30 верасьня 1918 году.

× **Напамінаньне**. Начальнік упраўленьня Літвы яшчэ раз напаміні… напараджывае, што курыць у лесі, а такжэ раскладаць цяпло і выпаліваць шкодные травы на пожнях і ў садох забаронено. У часе лясных і іншых пажараў жыхары на жаданьне ўласьці павінны памагаць тушыць іх.

× **Правілы для цырульняў**. Stadthauptmann апавяшчае, што для тутэйшых цырульняў мае сілу паліцэйскі загад, паводлуг каторага 1) мыліць кліентаў можна толькі рукой, а ня кістачкай; 2) брытву трэба дэзынфэкаваць кожын раз перад ужыткам; 3) служачые, прыступаючы да работы, павінны мыць сабе рукі; 4) усе інструмэнты ў цырульнях трэба дэзынфэкаваць кожын дзень; 5) ручнікі, сэрвэткі і інш. можна ужываць толькі адзін раз; 6) асобы, хворые на наскурные хваробы або на хваробы валасоў, павінны мець завярэньне аб доктара, што хваробы гэные незаразьлівые. Цырульні, якіе не спаўняцімуць гэтага, будуць закрывацца, а кіраўнікі іх будуць караны.

× **Кражы каней**. За апошні тыдзень у месьці ўкрадзены трое каней с кляймом №№ 286, 334 і 136.

× **Тэмпэратура**. Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
27 — 28	+ 15,1°	+ 3,6°
28 — 29	+ 12,5°	+ 2,8°
29 — 30	+ 16,2°	+ 0,4°
30 — 31	+ 21,8°	+ 4,4°

З усяго Краю.

МЕНСК. 27.V. Сягоньня тут адбыўся першы нямецкі сымфонічны канцэрт пад кіраўніцтвам Флётов'а.

ДЗЬВІНСК. У суботу перад Сёмухай тут узьняўся вялізарны пажар, ад каторага згарэло каля 30 дамоў. Больш за 50 сямей асталіся пад голым небам.

ГОРАДНЯ. «Grodn. Ztg.» наказывае, што так званые «царскіе» рублі будуць прынімаць па курсу 1 м. 25 ф. толькі яшчэ да 15 чэрвеня. Ці пасьля гэтага дня будуць наагул прынімаць „царскіе“ рублі і па якім курсе, гэта залежыць ад далейшага ходу здарэньняў у Расеі.

ГОРАДНЯ. 16 мая на Беластоцкай вуліцы ў доме № 47 крымінальная паліцыя выкрыла патайны браварок. Найбольш дзіўна тое, што гэны дом быў занят нямецкімі салдатамі, і валадзелец патайнога бровара выявіў вялікую сьмеласць.

ГОРАДНЯ. На другі дзень Сёмухі тутэйшая жыдоўская грамада наладзіла „дзень кветкі“ на карысць бедных. Чыстага даходу сабралі 1530 м. 50 фэн.

НЕМАНОВА. Тутэйшы млын закрыт за тое, што мельнік малоў збожжэ акалічных селян, не вымагаючы ад іх пазваленьня на пісьме.

ЛАПЕНКІ. Ігнат Захарчук украў у аднаго тутэйшага селяніна карову і ўцёк, не пакінуўшы ніякага сьледу. Гэтымі днямі на яго, гуляючы, натрапіла паліцыя і арыштавала яго.

ЯЦКЕВІЧЫ. 15 мая тут узняўся пажар, ад каторага згарэлі 7 хат.

СКІДЭЛЬ. У ваколіцах мястэчка на другі дзень Сёмухі двое невядомых задзержалі двох гандляроў і зажадалі ад кожнага па 100 руб. „падатку“. С прычыны таго, што у гандляроў разам было толькі 40 руб., ліхадзеі здаволіліся і гэтым ды ўцяклі.

МАЛАЯ КАПЛІЦА. Каля валу чыгункі знайшлі труп новароджэнага дзіцяці. Доктарскі агляд выкрыў, што дзіця радзілося ў поезьдзі ды адтуль было выкінуто і забілося.

БЕЛАСТОК. На паліцэйскай вуліцы здарылася чародная кража двох раменных паясоў с фабрыкі.

У начы з 21 на 22 мая на Млынарскай вуліцы зладзеі ўламаліся ў сьвіран і ўкралі стуль розных рэчаў на 11,000 марак.

ТАБОЛЬСКАЯ БУДКА. 17 мая ў тутэйшых ваколіцах спалілося каля 30 маргоў лесу.

АЛІТА. 5 чэрвеня, а 10 гадз. на раніцы, ў салі міравога суда будуць здаваць у арэнду права лавіць рыбу ў вазёрах і водах Аліцкага павету на час ад 16.VI. 1918 да 15.VI. 1919.

ФІЛІПОВА. У Матулі дзеці гулялі с серчыкамі. Ад гэтага узьняўся пажар, зьнішчыўшый 11 хат.

КОЎНА. Ковенскі сельскі і мястовы паветы становяць адну адміністрацыйную адзінку, і дзеля падарожы з аднаго ў другі асобных пазваленьняў выбіраць ня трэба.

КОЎНА. «Baltisch-Litauischen Mitteilungen» наказываюць, што генэральны вікары і адміністратар менскай рымска-каталіцкай дыэцэзіі, прадат гр. О'Рурк, высказаў Глаўнакамандуючаму на Усходзі на пісьме ад імі каталіцкага насяленьня

МІХАЛІНА.

Вось заседзеўся бачыце гэты мой люцыпар. Німа што даўжэй чакаць гэтага п'яніцы (крычыць у кухню). Зоська! трэба падаваць абед... (да Ануфрага). Што майго німа, гэта яшчэ ня дзіва, а вось што і пан Ігнат не варочаецца — гэта ўжо дзіўна. Ен заўсёды такі акуратны, як гадзіннік.

АНУФРЫ.

Бачыў я толькі што абодвых.

МІХАЛІНА.

Абодвых?!

АНУФРЫ.

Няўжо ж! Ішлі, трымаючыся пад пахі. Асабліва пан Вінцэнт, моцна трымаўся за пана Ігната і быў дужа п'яны!

МІХАЛІНА.

Што вы кажэце? разам ішлі? а гдзе ж яны?

АНУФРЫ.

А тутка недалёка, зайшлі ў піўную.

МІХАЛІНА.

Дзіўна! Канец сьвету! Дык пан Ігнат нічога ня п'е: ні гарэлкі, ні піва!

ЮЗЮК.

Вось бачыце: пачаў піць!

АНУФРЫ.

Дык я не кажу, каб пан Ігнат быў п'яны, кажу гэта толькі аб пану Вінцэнтым, хоць па праўдзі — з далёк ня зглед зіш добра. (Да Юзюка): Ну, пан Язэп! Калі ж будуць гатовы падноскі?

ЮЗЮК.

Сягоньня ў вечары.

АНУФРЫ.

Ну добра, бо ўжо на ўласнай падошве хаджу... Бывайце здаровы!..

МІХАЛІНА.

Пачэкай, панок, — і я іду, пакажэце мне, куды яны зайшлі... Зоська! хустку маю! я зара... (выбегае на лева).

З'ява 6.

ЮЗЮК і АНУФРЫ, пасьля МІХАЛІНА.

АНУФРЫ.

Без патрэбы я аб гэтым казаў. Наробіць баба гвалту, а пасьля Вінцэнт будзе злаваць на мяне...

ЮЗЮК.

Панок! Дык і пан Ігнат быў п'яны?

АНУФРЫ.

Кажу ж, што напэўна ня ведаю. Скульжэ я магу ведаць, калі мне у нос ня хухаў!

ЮЗЮК.

А на нагах трымаўся моцна?

АНУФРЫ.

Чаго не бачыў, таго не скажу. Здаецца трохі хістаўся...

ЮЗЮК.

Гм!.. так!..

АНУФРЫ.

А вам што да Ігната? што ён вам: брат, сват? А каліб і падпіў крыху, ці ж ён не мае права?

МІХАЛІНА.

(Уходзіць акрыўшыся хусткай).

Ну, пойдзем ужо! Ну, я яму задам дыхту! Зоська! павесь бялізну на гарэ, нехай сохне! Ураз вярнуся. (Да Ануфрага): Пойдзем, пан Ануфры! Я яму задам гэтаму чарту!.. (выходзяць).

З'ява 7.

ЮЗЮК, пасьля ЗОСЬКА.

ЮЗЮК.

(здаволены; у тахт стукаючы малатком, прыпевае): Я шавец-маладзец, знаю дзела сваё...

ЗОСЬКА (ўходзіць).

Куды мама паляцела?

ЮЗЮК.

Цягнуць пана Вінцэнтага с шынку. (Пасьля паўзы). Вось п'яніца страшэнны!

ЗОСЬКА (гнеўна):

Гэта вы аб бацьку маім так кажэце?

(Далей будзе).

менскай дыяцэзіі падзяку за завядзеньне нямецкім войскам супакою ў дыяцэзіі.

МІТАВА. Нямецкіе міністры прыехалі сюды з Вільні і былі сустрэчэны прэдстаўнікамі тутэйшага грамадзянства, з якім абменіваліся думкамі. Пасьля яны агледалі места.

Фінляндзія.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Шведзк. часць народнага прэдстаўніцтва на адным мітынгу высказалася за монархію і кантональная самаўпраўленьне. Фінляндзкае констытуцыйная камісія перэвагай аднаго голасу высказалася за завядзеньне монархіі.

Генэрал Маннэргэйм астаецца глаўнакамандуючым.

Б. міністэр для Фінляндзіі ў Пецярбурзі, Энкелі, назначэн статс-сэкрэтаром.

Весткі з Расеі.

Справы беларускіх уцекачоў.

У Пецярбурзі арганізуецца «Рада беларускіх арганізацій окупованных зямель». Мэта яе—абарона нацыянальных інтэрэсаў беларускага насяленьня зямель, адрэзаных ад рэшты Беларусі на моцы Берасьцейскае ўмовы.

Паводлуг думкі некаторых грамадзкіх арганізацій, праектуецца ўтварэньне Рады злучэных грамадзкіх арганізацій дзеля варочаньня дамоў уцекачоў з Літвы і окупованых часьцей Беларусі.

Камісар пецярбурскага аддзелу беларускага камісарыату, Лагун, апавешчае беларускіх уцекачоў, што уцекачом-беларусам не маюць права выдаваць пашпартоў ані польскіе, ані мусульманскіе арганізацыі, а такжэ падае да агульнага ведама, што пытаньне аб уцекачох дагэтуль не разьвязано, што ўселякі неарганізаваны рух у бацькаўшчыну зьвязан з велізарнымі труднасьцямі, дый зусім ня можэ быць дапушчэны, бо ўносіць разлад у справу варочаньня ўцекачоў.

БЭРЛІН. 15 мая Ленін сказаў у Маскве вялікую прамову, кажучы між іншым:

„Французы і англічане ўмацаваліся на Мурманскім узьбярэжжы, хаця паводлуг міжнароднага права яны павінны быць абязброены. Але сіла — на іх старане, ды з гэтага яны выводзяць сваё права. «Савецкі ўрад павінен удзержацца да таго момэнту, калі выступіць на сцэну міжнародны пролетарыат і выкарыстае сваркі імперыялістаў. Савецкі ўрад бароніць не вялікадзержаўнасць Расеі, а інтэрэсы сусьветнага соцыялізму. Але і дзеля гэтага трэба мець арганізаваную армію і лад у свае старане, ды забаспечыць народ прадуктамі“.

ШТОКГОЛЬМ. Проці-рэволюцыйные казацкіе войскі на Уралі разарвалі зносіны між Уральскам і Саратавам. Трэба думаць, што гэта — войскі ворага большэвікоў, генэрала Дутова. Там—цэнтр агітацыі, каторая дамагаецца склíканьня ўстаноўчага сходу.

Прэдстаўнік Англіі ў Пецярбурзе, Лёкгарт, заявіў народнаму камісару заграніцных спраў, што англіцкая палітыка бароніць цэласьць Расеі такжэ і ў усходняй Азіі. Англія стаіць за тое, каб і апошніе часьці японскіх войск у Владывастоку былі ўзяты адтуль.

МАСКВА. Рада народных камісараў наказывае, што большэвіцкіе войскі зусім разьбілі ў ваколіцах Байкала войскі генэрала Семёнова, каторы пры помачы Англіі і Японіі памыкаўся вярнуць у Сібіры монархію.

ВЕНА. У Новарасейскім порці знаходзіцца тая часць расейскага флоту, каторая ўцякла с Севастополя і адмовілася паддацца. Тамака ёсць два дрэдноўты, дзьве міноноскі і дзесяць параходаў.

На агульным сходзі матросы пастанавілі перад прыходам немцаў узарваць усе ваенные параходы.

Украіна.

КІЕУ. Украінскае прэсс-бюро апавешчае:

Галава украінскай дэлегацыі, Шульгін, падаў расейскім дэлегатам украінскіе варункі замірэньня. Усе ваенные чыннасьці не адкладываючы прыпыняюцца. Украінскіе грамадзяне варочаюцца дамоў з усім сваім меньням. Савецкі ўрад у 14 дзён варочае Украіне ўсе здабытые вагоны, паравозы, і іншые жалезнадарожные матэрыалы. Украіна назначае свайго прэдстаўніка пры савецкім урадзе.

Расейскі прэдстаўнік, Раковскій, прыняў усе гэтые варункі ў іх асновах.

КІЕЎ. На заседаньні украінска-расейскай мірнай дэлегацыі Раковскій папытаўся, якую ролю іграюць на Украіне нямецкіе войскі. Украінскі старшыня адказаў, што Нямеччына—саюзьніца Украіны.

БЭРЛІН. «Deutsche Tageszig» атрымала тэлеграфную вестку, бытцым б. кіеўскі дэпутат у І Думу, барон Штэйнгэль назначэн за Украінскага пасла ў Бэрліне.

Барон Штэйнгэль радзіўся ў 1870 гаду, ён належыў у Думе да фракцыі кадэтаў і за падпісаньне «выбаргскай адозвы» быў разам з іншымі дэпутатамі засуджэн на 3 месяцы ў вастрог.

БЭРЛІН. Украінскае міністэрства фінансаў пастанавіло адкрыць гасударствены банк на акціонэрных асновах. Агульны кірунак будзе даваць установа, да якой будуць прыналежуць прэдстаўнікі навукі, таргоўлі, прамышленасьці і хлебаробства.

З усяго сьвету.

МАДРЫД (Рэўтэр). 27.V. Тут узьнялася нейкая невядомая хвароба. Кароль, міністэр-фінансаў, марскі і дарог і іх чыноўнікі ўсе захварэлі. Рух трамваяў спынен. Большая часць тэатраў зачынена. Дактары адзначываюць сур'ёзнасць палажэньня і напамінаюць, што ў 1889 гаду гэтак пачалася эпідэмія чумы.

БЭРН (В.Т.Б.). 29.V. На невядомую хваробу ў Мадрыдзе захварэло 80,000 душ. а ў Барцелёне — ад 20 да 30 тысяч душ. С-паміж іх дагэтуль ніхто не памер. Прычына эпідэміі — зусім незразумелая.

Тэлеграмы.

Нямецкіе апавешчэньні:

28.V. Заходні тэатр:

На поўдні ад Ляон сягоньня узьнялася бітва. Войскі нямецкага насьледніка ўзялі штурмам хрыбет Шмэн дэ Дам на ўсей шырыні. Дзеля стратэгічных вымог мы ў восень 1917 года уступілі ворагам гэты хрыбет, апынуўшыйся цяпер увесь у нашых руках. Быўшые там французскіе і англіцкіе дывізіі зусім разьбіты. Айі ўзято. Пасьля абеду бітва трывала далей. Між Айі і Бэррі-о-Бак мы перайшлі цераз Эн і апынуліся на французскай зямлі, не кранутай яшчэ ад 1914 году. Дагэтуль узяты ў палон 15 000 душ.

Ля Кэмэля, на Ліс, мы ў месцовым наступленьні ўзялі 300 палонных.

Між Маасам і Мозэлем на Лётарынгскім фронці мы ў часе разьведак узялі ў палон 150 французаў, англічан і амэрыканцаў.

29.V. Заходні тэатр:

Ад Ізэр да Уаз ажывілася баевая чыннасць. Ворагі на заходзі ад Мондід'е ўварваліся ў Контіны. Арміі Бэм'а і ф. Бэлёв'а ўчора пабедна наступалі далей. Французскіе і англіцкіе рэзэрвы, пасьпяшыўшые на помач, былі адкінуты. У ўпорнай бітве адпор ворагаў на плоскагоры Конт зломлен. Врэні і Міссі ўзяты. На палудзенным беразі Эн узяты вяршыны Сірэ. Брэнь і Фім узяты. Бітва йдзе за вяршыны Т'еры. Чысло палонных узрасло да 25.000, у тым ліку 1 французскі і 1 англіцкі генэрал.

30.V. Заходні тэатр.

Між Ізэр і Уаз крапчэла баевая чыннасць. На поўначы ад Эн мы ў вострай бітве пайшлі ўпярод пры Крэссі-о Мон, Жівэні і Кюфі. Суассон узят. Ладжэны новы французскі фронт зламаўся пад нашым напорам. Пасьля ўпорнай абароны ворагі адкінуты за лінію Вільмонтуар—Фэр-ан Тарнуа — Кулёнж — Бруйе — Бранкур. Форты на паўночна-заходнім фронці Рэймса здабыты. Чысло палонных больш за 35.000. Дабыча ў артылерыйскіх і ваенных матэр'ялах — вялізарная. Узяты гарматы найцяжэйшых калібраў. У нашы рукі папалі такжэ аэродромы з непапсаванымі аэропланамі.

Нашы лятуны за апошніе тры дні зьбілі 38 варожых самалётаў.

Каля вайны.

ВЕНА (Б.Т.Б.). 28.V. **Урадова.** Спробы італьянцаў наступаць далей на адрэзку Тонале былі неўдачны. Часць нашых ваенных матэрыалаў на глетчэры Прэсэна папала ў рукі ворагаў. Пасьля вострага артылерыйскага і мінамётнага агню італьянцы здабылі часць нашых пярэдніх ліній на поўдні ад Капосіле.

ВЕНА. Глаўная каманда аўстрыяцкіх войск на Украіне, быўшая дагэтуль у руках генэрала Бэм Эрмолі, пераходзіцьда генэрала Бэльца.

ПАРЫЖ. „Matin“ наказывае аб цэнтралізацыі каманды флотамі саюзных дзержаў.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 27.V. Нашы падводные лодкі ізноў затапілі навакол Англіі 15.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 28 V. Нашы падводные лодкі навакол Англіі затапілі ізноў 25 000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 29.V. Навакол Англіі нашы падводные лодкі ізноў затапілі 30.000 тонн.

Абвесткі.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман.» Рэдактар Язэп Салавей.